

ALEKSANDER
ŚWIĘTOCHOWSKI

DWAJ FILOZOFOWIE

Aleksander Świętochowski

Dwaj filozofowie

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=55843154

Dwaj filozofowie:

Аннотация

Dialog filozoficzny pomiędzy starym mędrcem i jego młodym uczniem. W miarę rozwoju sytuacji zaczynamy się jednak zastanawiać, kto od kogo powinien się tutaj uczyć. Choć Świętochowski zaliczany jest zazwyczaj w szeregi pisarzy pozytywistycznych, to wydany w roku 1897 zbiór Bajki estetycznie należy już do epoki Młodej Polski. Autor daleko odchodzi od społecznych kontekstów czasów teraźniejszych i ostrej krytyki politycznej która cechowała go wcześniej. Zwraca się ku antykowi, filozoficznym wywodom i ponadczasowym tropom literackim. Złośliwi mogliby powiedzieć, że jest to już typowo młodopolska grafomania. Miłośnicy – że to rzadka okazja do podglądania estetycznej wrażliwości fin de siecle'u.

Aleksander Świętochowski

Dwaj filozofowie

Izos nikogo nie kochał, prócz swego ucznia Dinamosa. Kiedy był młodszy, kobiety trącały swymi urokami o jego serce, które jak dzwon odbzmiewało ku nim czystym tonem uczucia, ale milkło wkrótce; nie poślubił żadnej, ażeby – jak mówił – nie zniechęcić się do wszystkich. Według niego życie ludzkie podobne jest do skrzyni, napełnionej szczelnie różnokształtnymi kamieniami, które tłuką się o siebie i kruszą podczas jazdy nierówną drogą; leżąc zaś zdaleka lub przedzielone, nie uderzałyby się i nie niszczyły wzajemnie. Śród ciał martwych trudno znaleźć dwa, któreby przystawały do siebie ściśle, a ludzie sądzą, że śród daleko liczniejszego i daleko bardziej w swych jednostkach różnorodnego społeczeństwa mogą dobrać tyle istot współmiernych, ile im się podoba. Więc Izos nie zawiązywał stosunków bardzo blizkich, chociaż szczerze miłował cały ród człowieczy. Jednego tylko Dinamosa wyłączył i ukochał. Tłómaczył się przed nim z tej słabości:

– Nie uprzedzisz takiej nici, któraby była bezwzględnie równa i nie miała najmniejszego zgrubienia; nie wydobędziesz takiego dźwięku, któryby od początku do końca przebrzmiał z jednaką siłą; nie wytworzysz takiej harmonii, któraby się nie chwiała w żadnym punkcie. Ty jesteś kwiatem mojego uczucia, ale kąkołem mojej filozofii.

A tę filozofię wraz z uprawą krzewu winnego szczepił starannie w duszy Dinamosa. Wziął go do siebie małym sierotą, może skazanym na śmierć przedwczesną, przypuszczając, że znajdek nie wpije mu się jak kleszcz w serce i nie naruszy jego równowagi uczuciowej. Chłopiec jednak źle mu się odwdzieczył za opiekę, bo zbudził w nim głębokie, niemal ojcowskie przywiązanie. Był nie tylko dobry, miły, ładny, ale nadto w duszy bogaty. Daremnie wszakże Izos, który do lat 20 nigdy się z nim nie rozstawał, przelewając swoje myśli do jego głowy, usiłował, żeby one w niej osiadły kryształami czystego, beznamiętnego rozumu: Dinamos roztopiał je w ogniu gorącego serca. Podczas gdy każde słowo starca było grudką lodu, każde słowo młodzieńca było węglem żaru. Pierwszy starał się wszystko zrozumieć i wytłómaczyć, drugi – kochał lub nienawidził.

Przy każdej sposobności, zarówno podczas pracy, jak długich przechadzek, Izos oziębiał i otrzeźwiał swego wychowanka, a chłopiec coraz bardziej się rozpalał i rozmarzał. Razu pewnego zbierali wspólnie grona w winnicy i, jak zwykle, rozprawiali łagodnym sporem o wzajemnych różnicach pojmowania świata.

– Gdyby miłość – mówił stary – była wdzięcznością, a nienawiść zemstą, rozum by ich się nie wyparł. Ale jakże można okazywać wdzięczność albo zemstę temu, co istnieje bez zasługi lub winy? Że kobieta jest piękna lub brzydka, sędzia sprawiedliwy lub przekupny, przyjaciel wierny lub zdradziecki, to nie wynikało ani z ich złego, ani dobrego postanowienia.

Takimi ich stworzyła i być kazała natura. Dlaczegoż nikt nie kocha winnych jagód za to, że są słodkie i pożywne, a nie potępia wilczych za to, że są szkodliwe i trujące?

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.